

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum liceat alicui damnato per violentiam se defendere, si addit
facultas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

illa exceptio non refertur ad mortem ex fame aut siti, sed ad partem aliquid huiusmodi dispensationem. Inquit enim, Sicut sub uentilum eis esset, ne fame, aut siti morerentur, aut aliquod huiusmodi dispensationem, nisi secundum ordinem iustitiae parerentur. Vbi patet quod exceptio illa, nisi secundum ordinem iustitiae, non conuenit cum illo uerbo, morentur, sed cum illo uerbo, parerentur. Secundo dicitur, & melius, concedendo, quod exceptio ad totum refertur, quia de simili, dispensatio passionis licet a seipso loquitur excipiendo, dum dicitur, Aut aliquod huiusmodi dispensationem, nisi secundum ordinem iustitiae parerentur. Vbi patet, quod exceptio ordinem iustitiae, quando patitur, quod dispensationem simili ex fame, uel siti. Dicendum ergo est, quod quia tota illa iustitia se extendit ad similitudinem super articulo, seu casu necessitatis, in quo hostes, republicae, uel excommunicati committuntur, ut patet ex eo, quod ita incipit, Si tamen immineret necessitas, ne nauis diceretur, esset eis subueniendum, &c. ideo exceptio intelligenda est, quod fiat a debito subueniendi, & non a potestate subueniendi damnato ad patiendum secundum iustitiam ordinem huiusmodi dispensationem: ita quod sententia est, quod licet necessitas deficiens naturae imminens in hoste republicae, aut excommunicato, obliget nos ad subueniendum illis, ne fame, aut siti moriantur, aut simile dispensationem parerentur: non tenentur tamen ad huiusmodi subuentionem, si secundum iustitiam ordinem haec parerentur. cum qua doctrina patet stare, quod licet possimus damnatis ad mortem, & huiusmodi dispensationem pati, ministrare necessitatem uitae.

non confidit. Leuis etiam animi esse uidetur, ut semper non permaneat in eo, quod semel approbavit: & ideo rationabiliter denegatur subsidium appellacionis a iudicibus arbitrariis, qui non habent potestatem, nisi ex consensu litigantium. Sed potestas iudicis ordinarij non dependet ex consensu illius, qui eius iudicio subditur, sed ex autoritate Regis & Principis, qui eum instituit. Et ideo contra eius iniustitiam grauen lex tribuit appellacionis subsidium: ita quod etiam si sit simul ordinarij, & arbitrarij iudex, potest ab eo appellari: quia uidetur ordinaria potestas concessio fuisse, quod arbitrer eligeretur: nec debet ad defectum imputari eius, qui consensit in eum sicut in arbitrum, non ut in eum, quem princeps iudicem ordinarij dedit.

AD TERTIUM dicendum, quod aequitas iuris ita subuenit uni parti, quod altera non grauetur. Et ideo tempus decem dierum concessit ad appellandum, quod sufficiens aestimauit ad deliberandum, an expediat appellare. Si uero non esset determinatum tempus, in quo appellare liceret, semper certitudo iudicij remaneret in suspensio, & ita pars altera dannificaretur. Ideo autem non est concessum, ut tertio aliquis appelleret super eodem, quia non est probabile totiens iudices a recto iudicio declinare.

ARTICVLVS III.

Utrum liceat damnato ad mortem se defendere, si possit.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur, quod liceat damnato ad mortem se defendere, si possit. Illud enim ad quod natura inclinatur, semper est licitum, quasi de iure naturali existens: sed natura inclinatio est ad resistendum corruptentibus non solum in hominibus, & animalibus, sed etiam in insensibilibus rebus. ergo licet reo condemnato resistere, si potest, ne tradatur in mortem.

¶ Praeterea. Sicut aliquis sententiam mortis contra se latam subterfugit resistendo ita et fugiendo: sed licitum esse uidetur, quod aliquis se a morte per fugam liberet, secundum illud Eccl. 9. Longe esto ab homine potestate habente occidendi, & non uiuificandi. ergo etiam licitum est reo resistere.

¶ Praeterea. Prover. 24. dicitur. Erue eos, qui ducuntur ad mortem: & eos, qui trahuntur ad interitum,

liberare nec esses: sed plus tenetur aliquis sibi, quam alteri. ergo licitum est quod aliquis condemnatus, seipsum defendat, ne in mortem tradatur.

SED CONTRA est, quod dicit Apostolus Ro. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, & ipse sibi damnationem acquirit: sed condemnatus, se defendendo, potestati resistit quantum ad hoc, in quo est diuinitus instituta ad vindictam malefactorum, ad laudem uero bonorum. ergo peccat se defendendo.

RESPON. Dicendum, quod aliquis damnatur ad mortem dupliciter. Vno modo iuste, & sic non licet condemnato se defendere. Licitum. n. est iudicium resistente impugnare: unde relinquatur, quod ex parte eius sit bellum iniustum, unde indubitanter peccat. Alio modo condemnatur aliquis iniuste, & tale iudicium simile est uolentiae latronibus, secundum illud Ezech. 22. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes praedam ad effundendum sanguinem. Et ideo sicut licet resistere latronibus, ita licet resistere in tali casu malis principibus, nisi forte propter scandalum uitandum, cum ex hoc aliquid grauis turbatio timeretur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ideo homini data est ratio, ut ea, ad quae natura inclinatur, non passim, sed secundum rationis ordinem exequatur. Et ideo non qualibet defensio sui est licita, sed solum quae fit cum debito moderamine.

AD SECUNDVM dicendum, quod nullus ita condemnatur, quod ipse sibi inferat mortem, sed quod ipse mortem patitur: & ideo non tenetur facere id, unde mors sequatur, quod est manere in loco, unde ducatur ad mortem. Tenetur tamen non resistere agenti, qui patitur, quod iustum est eum pati. Sicut etiam si aliquis sit condemnatus, ut fame moriatur, non peccat, si cibum sibi occulte ministratum sumat: quia non sumere, esset seipsum occidere.

AD TERTIUM dicendum, quod per illud dictum sapientis, non inducitur aliquis ad liberandum alium a morte contra ordinem iustitiae: unde nec seipsum contra iustitiam resistendo, aliquis debet liberare a morte.

QVAESTIO LXX.

De iustitia pertinente ad personam testis, in quatuor articulos diuisa.

Super Quaestione Septuagesima Articulum primum.

DEINDE considerandum est de iustitia pertinente ad personam testis.

Et circa hoc quaeruntur quatuor.

- ¶ Primo, Utrum homo teneatur ad testimonium ferendum.
- ¶ Secundo, Utrum duorum, uel trium testimonium sufficiat.
- ¶ Tertio, Utrum alicuius testimonium repellatur absque eius culpa.
- ¶ Quarto, Utrum perhibere falsum testimonium sit peccatum mortale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum homo teneatur ad testimonium ferendum.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod homo non teneatur ad testimonium

IN art. primo quaestiois septuagesimae, nota in corpore articuli doctrinam super peris datam, in hoc scilicet, quod infamia de uno crimine non dat ius iudici inquirendi de aliis eisdem uiri crimini bus occultis, & sine infamia de illis, firmari ex praesenti doctrina, cum litera dicit, quod si a iudice exigatur testimonium in aliis, pura, in occultis, & de quibus infamia non praesens, non tenetur ad testificandum subditus, de quo loquitur. Par autem, aut maior est ratio de reo, quia contingit occultius esse sibi proprium crimen, de quo interrogaretur, quam

Infra. art. 9. ad tertium, quam